

รับได้ แต่ไม่อยากสูงส่ง

Empowered lives.
Resilient nations.

รายงานผลการสำรวจเพื่อสอบถามประสบการณ์การถูกตีตราและเลือกปฏิบัติของผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ได้จัดทำรายงานผลการสำรวจเพื่อสอบถามประสบการณ์การถูกตีตราและเลือกปฏิบัติของผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2561-2562 รายงานฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการสำรวจระดับประเทศเรื่องประสบการณ์การถูกตีตราของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศและทัศนคติของสังคมที่มีต่อพวกเขาที่ใหญ่ที่สุดชิ้นหนึ่งในประเทศไทย โดยผู้ร่วมตอบแบบสอบถามทั้งหมด 2,210 คน แบ่งเป็นผู้ร่วมตอบแบบสอบถามสำหรับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศจำนวน 1,349 คน และผู้ร่วมตอบแบบสอบถามสำหรับกลุ่มชายหญิงรักต่างเพศจำนวน 861 คน โดยผู้ร่วมตอบแบบสอบถามมีอายุระหว่าง 18 ถึง 57 ปีและการวิจัยครั้งนี้ยังได้รวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่ม (focus group) จำนวน 12 กลุ่ม โดยผู้เข้าร่วมเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศจากกรุงเทพฯ เชียงใหม่ พิษณุโลก และ บัตตานี ทั้งหมด 93 คน

ในขณะที่ประเทศไทยได้รับการยอมรับจากนานาชาติว่าเป็นดินแดนที่ยอมรับความแตกต่างและความหลากหลาย แต่การสำรวจแสดงให้เห็นว่า ชีวิตของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTI) ในประเทศไทยนั้นยังคงถูกจำกัดสิทธิและการแสดงออกทางเพศด้วยการตีตราและการเลือกปฏิบัติ นอกจากนี้ผลการสำรวจยังแสดงให้เห็นว่าในสังคมไทยยังมีความเชื่อและทัศนคติแง่ลบต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้พวกเขาไม่สามารถแสดงและพัฒนาศักยภาพของพวกเขาได้อย่างเต็มที่ ทั้งในฐานะแรงงาน นักเรียน ไปจนถึงสมาชิกของสังคม

ข้อค้นพบสำคัญ

ทัศนคติทั่วไปต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ

- ผลการสำรวจเผยว่า กลุ่มประชากรทั่วไปมีทัศนคติที่ดีต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ พร้อมทั้งให้การสนับสนุนเรื่องสิทธิความเท่าเทียมและการเข้าถึงบริการต่างๆ ในสังคมของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ แต่การยอมรับและสนับสนุนของพวกเขากลับลดลงเมื่อผู้มีความหลากหลายทางเพศนั้นเป็นนักเรียน บุคคลในที่ทำงาน สมาชิกในครอบครัว หรือคนรู้จักใกล้ชิด
- ผู้ร่วมตอบแบบสำรวจที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ รู้สึกได้ว่าตนถูกตีตราจากสังคม โดยกลุ่มผู้ชายที่รักสองเพศมีประสบการณ์การถูกตีตราหลายรูปแบบกว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มอื่นๆ
- ผู้ร่วมตอบแบบสำรวจที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ ส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่าตนเคยถูกเลือกปฏิบัติอย่างน้อยรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เช่น การถูกเรียกด้วยชื่อที่ตนไม่ชอบ การล้อเลียน นอกจากนี้พวกเขายังถูกจำกัดการแสดงออกทางเพศในสถานศึกษา สถานที่ทำงานและที่บ้าน และถูกคาดหวังให้ทำตามบรรทัดฐานของสังคมในการรักเพศตรงข้าม
- เป็นที่น่าสังเกตว่า มีเพียงร้อยละ 44 ของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ทราบว่ามีการชกมวยความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ในขณะที่เกินกว่าครึ่งของกลุ่มประชากรทั่วไปที่ร่วมตอบแบบสำรวจทราบว่ามีการชกมวยความเท่าเทียม
- การสนับสนุนกฎหมายและนโยบายเรื่องสิทธิความเท่าเทียมของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในภาพรวมได้คะแนนสูง แต่เมื่อลงรายละเอียดในประเด็นที่ได้รับความสนใจสูง เช่น การเปลี่ยนคำนำหน้าชื่อของคนข้ามเพศ การสนับสนุนนั้นกลับลดลง

สุขภาพและการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ

- มีงานวิจัยชี้ให้เห็นว่ากลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศทั่วโลกต้องพบความยากลำบากในการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ พวกเขาต้องเผชิญกับความเครียดและความบอบช้ำทางจิตใจ ที่ชายหญิงรักต่างเพศไม่เคยต้องประสบ สิ่งนี้สร้าง "ความเครียดที่เกิดจากการเป็นคนกลุ่มน้อยในสังคม (Minority stress)" ในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อสุขภาพจิตและสุขภาพร่างกาย
- การตีตราจากสังคมทำให้กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศบางคนถูกปฏิเสธจากการให้บริการด้านสุขภาพ หรือเลือกที่จะไม่เข้ารับบริการทางสุขภาพ พวกเขาถูกเลือกปฏิบัติในรูปแบบที่คนทั่วไปอาจไม่สังเกตเห็น สาเหตุหนึ่งมาจากผู้ให้บริการด้านสุขภาพไม่ได้พยายามทำความเข้าใจความต้องการเฉพาะของผู้รับบริการสุขภาพที่มีความหลากหลายทางเพศ การตีตรานี้เป็นข้อจำกัดที่สำคัญต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ
- กลุ่มหญิงรักหญิงและผู้หญิงรักสองเพศได้คะแนนต่ำสุดในเรื่องการระวังและการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ นอกจากนี้ยังได้คะแนนต่ำที่สุดในเรื่องการรับคำปรึกษาด้านเพศ การใช้สารเสพติดและการตรวจโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อีกด้วย สิ่งนี้อาจเกิดจากความเชื่อที่แพร่หลายในกลุ่มหญิงรักหญิงว่า การมีเพศสัมพันธ์ระหว่างหญิงกับหญิงไม่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ (Lesbian Immunity Myth) เป็นความเชื่อที่ไม่ถูกต้อง

- กว่าครึ่งของผู้ร่วมตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ (ร้อยละ 54.6) ไม่ทราบสถานะการติดเชื้อ HIV และไม่เคยเข้ารับการตรวจ โดยสัดส่วนยังเพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 70 ในกลุ่มเยาวชน (ช่วงอายุ 18-24 ปี) และสูงขึ้นเป็นร้อยละ 84.4 ในกลุ่มเยาวชนผู้หญิงรักสองเพศ และร้อยละ 90.3 ในกลุ่มเยาวชนหญิงรักหญิง
- ปัญหาสุขภาพจิตเป็นอีกหนึ่งประเด็นสำคัญในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ สิ่งนี้สะท้อนมาจากผลจากการสำรวจความคิดเห็นเรื่องการฆ่าตัวตาย พบว่าเกือบ 1 ใน 6 ของผู้มีความหลากหลายทางเพศเคยพยายามฆ่าตัวตาย โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศอายุระหว่าง 18-24 ปี ที่ไม่ได้รับการยอมรับและถูกเลือกปฏิบัติจากคนในครอบครัว เป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงในการฆ่าตัวตายสูงที่สุด

ครอบครัวและเพื่อน

- เกือบครึ่งของผู้ตอบแบบสำรวจที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ (ร้อยละ 47.5) เคยถูกเลือกปฏิบัติรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งจากคนในครอบครัว โดยรูปแบบที่เกิดขึ้นบ่อยที่สุดคือการถูกบอกกล่าวให้ “ระมัดระวังเรื่องรูปลักษณ์ภายนอก หรือวิธีการพูดและการวางตัว”
- ผู้มีความหลากหลายทางเพศได้รับแรงกดดันจากครอบครัวให้แต่งงานกับคนเพศตรงข้าม เนื่องจากในสังคมไทยการแต่งงานกับเพศตรงข้ามนั้นยังคงเป็นมาตรฐานทางวัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับทั้งในทางสังคมและในทางกฎหมาย สิ่งนี้ส่งผลให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศบางคนมองว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องแต่งงานเพื่อนำมาซึ่งความพึงพอใจของคนในครอบครัว แม้จะขัดกับความต้องการที่แท้จริงของตัวเองก็ตาม
- กลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศมีแนวโน้มต่ำที่จะเปิดเผยตนกับสมาชิกในครอบครัว อาจารย์ หรือ หมอ โดยผู้ร่วมตอบแบบสำรวจส่วนมากเปิดเผยตัวตนต่อสมาชิกในครอบครัวอย่างน้อยหนึ่งคน ทว่าผู้ตอบแบบสำรวจเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 92.9) เลือกเปิดเผยตัวตนกับคนนอกครอบครัว
- กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศรู้สึกได้รับการยอมรับจากคนนอกครอบครัวมากกว่าสมาชิกในครอบครัว

สถาบันการศึกษา

- ผู้มีความหลากหลายทางเพศร้อยละ 41 และผู้หญิงข้ามเพศร้อยละ 61 ให้ข้อมูลว่าเคยถูกเลือกปฏิบัติเมื่อเป็นนักเรียน บางคนถูกสั่งให้ระมัดระวังเรื่องรูปลักษณ์ภายนอกและการแสดงออกทางเพศ บางรายเคยถูกโจมตีด้วยคำพูด และถูกลวนลามทางเพศอยู่บ่อยครั้ง
- วิชาเพศศึกษาถูกบรรจุใช้ในหลักสูตรระดับชั้นมัธยมศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 ปัจจุบันกว่าร้อยละ 60 ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษามีการสอนวิชาเพศศึกษา แต่กระนั้นโรงเรียนจำนวนมากยังคงเน้นให้ความรู้ในเรื่องเพศสัมพันธ์และเพศสรีระ โดยยังมีช่องว่างของเนื้อหาที่ไม่ครอบคลุมถึงหัวข้อเกี่ยวกับวิถีทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศหรือลักษณะทางเพศ

สถานที่ทำงาน

- กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศถูกจำกัดโอกาสทางการจ้างงานเนื่องจากการถูกตีตรา การเลือกปฏิบัติและความบกพร่องทางสุขภาพ
- การเลือกปฏิบัติต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศในที่ทำงาน เกิดขึ้นสองรูปแบบคือ แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การเลือกปฏิบัติแบบ “เป็นทางการ” จะพบได้ในเงื่อนไขการทำงาน เช่น ค่าตอบแทนที่ไม่เท่าเทียม ขั้นตอนการรับเข้าทำงาน การถูกไล่ออก ไปจนถึงการถูกปฏิเสธไม่ให้เลื่อนตำแหน่งเนื่องด้วยวิถีทางเพศ อัตลักษณ์และ/หรือการแสดงออกทางเพศ ส่วนการเลือกปฏิบัติแบบ “ไม่เป็นทางการ” จะพบได้ในสภาพแวดล้อมในที่ทำงาน เช่น การถูกระรานและถูกปฏิบัติไม่ดีโดยหัวหน้าหรือเพื่อนร่วมงาน

สภาพแวดล้อมทางสังคมและสื่อ

- จากผลการสำรวจในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ คะแนนของการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองนั้นน้อยกว่าการรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในสังคมของผู้มีความหลากหลายทางเพศด้วยกัน ความแตกต่างของคะแนนนี้แสดงให้เห็นถึงช่องว่างของระดับความมั่นใจที่จะแสดงออกและแสดงความสามารถในฐานะสมาชิกของสังคมที่ต่างกัน นอกจากนี้ยังอาจหมายถึงรวมถึงการขาดโครงสร้างพื้นฐานของสังคมที่ให้ประชาชนทุกคนได้มีส่วนร่วมได้อย่างเท่าเทียม
- เว็บไซต์เป็นช่องทางที่ได้รับความนิยมสูงสุดในการรับข่าวสารและเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ (ร้อยละ 81) รองลงมาคือกลุ่มแอปพลิเคชันในอินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 77)

จากผลการสำรวจที่ได้นำเสนอในรายงานฉบับนี้ นำไปสู่ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลให้ริเริ่มจัดทำระบบจัดเก็บข้อมูลด้านสุขภาพ รวมทั้งการติดตามผลด้านการศึกษา และการจ้างงานของกลุ่มประชากรผู้มีความหลากหลายทางเพศ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดเก็บข้อมูลประชากรของประเทศ

นอกจากนั้นในรายงานฉบับนี้ยังมีข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิรูปกฎหมายและนโยบาย เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในการบังคับใช้กฎหมาย นโยบายและดำเนินโครงการต่างๆ ของภาครัฐ เพื่อสิทธิความเท่าเทียมของคนทุกคนในสังคม

ดาวน์โหลดรายงาน:

